

SAMENWERKEN; NU BELANGRIJKER DAN OOIIT?

SGPJ-LONGREAD OVER ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Arjen Klein en Sybe van 't Land
Begin 2022

sgp » jongeren

Inleiding	4
1. Bestaande uitdagingen voor ontwikkelingssamenwerking	6
2. De effecten van de coronapandemie op ontwikkelingssamenwerking	9
2.1 Onderwijs	9
2.2 Voedsel	10
2.3 Gezondheidszorg	10
3. Lessen voor ontwikkelingssamenwerking in een onzekere wereld	12

INLEIDING

Gewelddadige conflicten, migratiestromen, klimaatverandering en internationale handel: allemaal onderwerpen die bovenaan de nieuwspagina's prijken. Een thema dat van invloed is op al deze onderwerpen moet het echter met minder aandacht doen: ontwikkelingssamenwerking. En dat is onterecht, want juist ontwikkelingssamenwerking helpt ons een verschil te maken op deze belangrijke thema's en laat ons gericht zijn op onze (zwakkere) naaste, het belangrijkste motief voor Bijbelse politiek.

E Een van de redenen dat ontwikkelingssamenwerking een relatief onbekend thema is, is de afbakening van de term. Ontwikkelingssamenwerking is meer dan je wekelijkse bijdrage aan het zendingsbusje, maar is ook weer niet zo breed dat het alle (economische) samenwerking met andere landen omvat. Cruciaal is

allereerst om te bepalen welk motief leidend is in ontwikkelingssamenwerking. Is ontwikkelingssamenwerking idealistisch of functioneel? Helpen we in principe alle minderbedeelden vanuit de gedachte dat het onze medemensen in nood zijn, of werken we vanuit de vraag welke problemen ontwikkelingssamenwerking voor ons kan oplossen?

In Nederland genieten wij iedere dag van een veilige samenleving, met voldoende waarborgen voor het geval we onverwacht ergens hulp bij nodig hebben. Dat is voor veel mensen op deze wereld helaas niet zo.

”

Daarnaast moet ook een onderscheid gemaakt worden tussen noodhulp en ontwikkelingssamenwerking. Noodhulp wordt geboden in situaties waarin er geen andere optie overblijft dan direct hulp te verlenen. Denk aan rampen zoals orkanen, maar ook oorlogssituaties waarin hongersnoden (dreigen te) ontstaan. Dit kan op bilaterale basis, maar ook door gespecialiseerde organisaties zoals het World Food Program (WFP, van de VN).

Ontwikkelingssamenwerking daarentegen richt zich op de onderliggende problemen en tracht deze door samenwerking met het andere land op te lossen. In deze longread wordt ingegaan op uitgangspunten, problemen en toekomstperspectieven voor ontwikkelingssamenwerking, specifiek in het kader van de wereldwijde coronapandemie.

Ontwikkelingssamenwerking dient volgens SGP-Jongeren een prominente plek in te nemen in het buitenlandbeleid. In Nederland genieten wij iedere dag van een veilige samenleving, met voldoende waarborgen voor het geval we onverwacht ergens hulp bij nodig hebben. Dat is voor veel mensen op deze wereld helaas niet zo. Vanuit het principe van menselijke waardigheid en naastenliefde volgt voor ons daarom de plicht om waar mogelijk onze medemens te helpen. Dat is geen ver-van-ons-bed-show: de al eerder genoemde conflicten, migratiestromen en klimaatverandering zijn zogezegd ‘wake-up calls’ om ons eraan te herinneren dat wij deze plicht (dagelijks) moeten invullen.

BESTAANDE UITDAGINGEN VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Ontwikkelingssamenwerking is niet alleen een zaak van individuele landen. Ook non-gouvernementele organisaties (NGOs) en internationale organisaties zoals de VN en de EU spelen een grote rol. Zo hebben NGOs vaak veel lokale kennis in huis, waardoor ze een goed overzicht van de situatie ter plekke hebben. Internationale organisaties kunnen juist door hun omvang een platform bieden waar staten hun budgetten bundelen en zo effectiever beleid voeren op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Ook voor de coronapandemie was ontwikkelingssamenwerking dus al een

thema op het internationale speelveld. Zo werden bijvoorbeeld op VN-niveau de Sustainable Development Goals (SDGs) in 2015 vastgesteld, die verschillende doelen op het gebied van duurzame ontwikkeling tot aan 2030 bestrijken. De SDGs zijn opvolgers van de Millennium Development Goals (MDGs) die van 2000 – 2015 het uitgangspunt vormden van ontwikkelingssamenwerking op internationaal vlak. Uitvoering van de SDGs vindt zowel op internationaal als nationaal niveau plaats, en wordt (onder andere) gefinancierd via ontwikkelingssamenwerking.¹

Op de Nederlandse begroting heeft ontwikkelingssamenwerking het moeilijk. In VN-verband is een percentage van het BNP afgesproken wat jaarlijks aan ontwikkelingssamenwerking wordt uitgegeven. Dit is vergelijkbaar met de NAVO-norm voor Defensie. Voor ontwikkelingssamenwerking is dit echter geen 2%, maar 0,7%. Helaas is de vergelijking verder te trekken, want ook voor deze norm geldt dat Nederland deze al enkele jaren niet haalt.

Ook voor de komende jaren ziet het er voor dit budget niet rooskleurig uit, en Nederland is niet het enige land waar deze trend zichtbaar is.² Nu is het budget voor ontwikkelingssamenwerking (ook bekend als Official Development Assistance) niet het enige wat aan ontwikkelingshulp wordt geboden, want ook op andere gebieden draagt Nederlands beleid bij aan ontwikkeling. Toch is het een belangrijke indicator, niet alleen kwantitatief, maar ook met betrekking tot toewijding tot de noodlijdende naaste. Ook geldt dat niet het gehele bedrag van ODA naar het buitenland gaat: een gedeelte is bestemd voor opvang van asielzoekers in hun eerste jaar in Nederland.

Ontwikkelingssamenwerking is ook onlosmakelijk verbonden met geopolitiek. Daarmee is er altijd de uitdaging om een balans te vinden tussen enerzijds het handelen vanuit humanitaire motieven (zoals naastenliefde) en anderzijds ontwikkelingssamenwerking

inzetten om eigen politieke doelen te behalen. De laatste jaren is er echter wel een trend te zien waarbij (regionale) grootmachten onder het mom van ontwikkelingssamenwerking hun geopolitieke invloed proberen uit te breiden. Een bekend voorbeeld hiervan is het Chinese Belt and Road Initiative (BRI, de Nieuwe Zijderoute). In november 2021 reageerde de Europese Unie hierop met een project genaamd Global Gateway.³

Hoewel het begrijpelijk is dat de EU de ongewenste expansie van China in ontwikkelingslanden probeert in te dammen, blijft het wel van belang met een rechtvaardig ontwikkelingsbeleid te komen.

Ontwikkelingslanden hebben niet alleen weinig financiën en infrastructuur om de problemen als gevolg van klimaatverandering aan te pakken, maar bevinden zich geografisch vaak ook nog in gebieden waar klimaatverandering het hardst treft.

”

2. Oxfamnovib.nl, 'De feiten over ontwikkelingssamenwerking'.
3. Europa-nu.nl, 'Beleid ontwikkelingssamenwerking'.

Tot slot is er een thema wat voor de pandemie al voor uitdagingen bij ontwikkelingssamenwerking zorgde, en dat in de toekomst alleen maar meer zal gaan doen: klimaatverandering.

Ontwikkelingslanden hebben niet alleen weinig financiën en infrastructuur om de problemen als gevolg van klimaatverandering aan te pakken, maar bevinden zich geografisch vaak ook nog in gebieden waar klimaatverandering het hardst treft. Gevolgen zijn voor deze landen niet alleen de fysieke schade: het kan bijvoorbeeld ook zorgen voor migratie van mensen die niet meer in hun dorp kunnen werken en naar grotere steden vertrekken (waar vaak ook geen werk is).

Op grotere schaal is er een duidelijke link tussen klimaatverandering, economische omstandigheden en klimaatmigratie. Het gebrek aan kansen (op werk) gecombineerd met de negatieve gevolgen van klimaatverandering maakt dat mensen in toenemende mate (gedwongen worden te) migreren.⁴ Zo heeft klimaatverandering een grote impact op samenlevingen die al weinig weerbaarheid kennen, en wordt het belang van een gecombineerde aanpak via ontwikkelingssamenwerking alleen maar groter.

DE EFFECTEN VAN DE CORONAPANDEMIE OP ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

De gevolgen van corona zijn wereldwijd onmiskenbaar. Op bijna alle terreinen van het leven is de impact van de pandemie merkbaar. Dat is het geval in het veilige en welvarende West-Europa, maar hoe zit het met al de landen die al kwetsbaar waren voordat de coronacrisis uitbrak? Welk leed ondervinden zij ten gevolge van de pandemie?

En waar liggen op dit moment de uitdagingen en kansen voor ontwikkelingssamenwerking?

O 2.1 Onderwijs

Onderwijs is één van de basisbehoeften van ieder mens en is daarom een belangrijk onderwerp binnen ontwikkelingssamenwerking. De Covid-19-pandemie heeft een grote impact op het onderwijs in ontwikkelingslanden. Uit onderzoek van de UNICEF blijkt dat

zeker 463 miljoen kinderen wereldwijd geen onderwijs konden volgen tijdens de coronacrisis.⁵ Waar in het Westen veel onderwijs nog online werd gevolgd, zijn er in veel van deze landen geen mogelijkheden om het onderwijs op afstand aan te bieden.

5. Unicef.nl, '1 op de 3 kinderen kan geen onderwijs op afstand volgen'.

Toch wordt er in landen als Nigeria, Zuid-Afrika en Ghana onderwijs aangeboden door middel van telecommunicatie. Studenten die geen toegang hebben tot internet kunnen op die manier alsnog door middel van radio of televisie onderwijs ontvangen. Het is goed om te zien dat zulk soort initiatieven worden opgetuigd zodat op een creatieve manier het onderwijs voortgang kan hebben. Het is ook de uitdaging voor NGO's, internationale organisatie en landen om scholen en universiteiten hierin te steunen. Dit is echter een gedeeltelijke oplossing voor het probleem, want veel kinderen en studenten hebben geen thuissituatie waarin ze goed kunnen leren. Vaak moeten ze helpen in het huishouden of werken om geld te verdienen. Zo legt de coronapandemie de bestaande problemen in het onderwijs verder bloot.

2.2 Voedsel

Naast onderwijs is voedsel cruciaal, want zonder voedingsmiddelen is er immers geen leven mogelijk. Het probleem van voedseltekorten is altijd al één van de grootste uitdagingen geweest binnen ontwikkelingssamenwerking. De Covid-19-pandemie intensificeert de problemen rondom voedselzekerheid in ontwikkelingslanden. Deze impact van de pandemie op het voedsel van mensen uit zich op verschillende manieren. Allereerst moeten door de wereldwijde schoolsluiting naar schatting 368 miljoen kinderen hun hoofdmaaltijd missen.⁶ Zij kregen thuis onvoldoende te eten en dit

werd gecompenseerd op school. Daarnaast zijn door de wereldwijde lockdown voedselmarkten verstoord. Mensen kunnen minder (voedzaam) voedsel kopen, omdat de handel wereldwijd verstoord is. Zodoende ligt hier voor een duidelijke uitdaging voor verschillende ontwikkelingsorganisaties en overheden. Het structureel aanwezig zijn van voeding is onmisbaar om in leven te blijven.

2.3 Gezondheidszorg

Daarnaast is gezondheidszorg onmisbaar om het fysieke welzijn van mensen te garanderen. En juist de gezondheidszorg wordt in het bijzonder geraakt door de coronacrisis. Veel ontwikkelingslanden waren voor de coronacrisis al nauwelijks in staat om zorg te leveren en de komst van de pandemie maakt de situatie alleen nog maar zorgelijker. Niet alleen coronapatiënten, maar ook veel ondervoede mensen hebben zorg nodig die op dit moment niet gefaciliteerd kan worden. Daarnaast zijn de vaccinatieprogramma's in veel landen geraakt waardoor in sommige landen ziektes woeden die al jaren verdwenen waren. Zo vecht men in Soedan voor het eerst sinds elf jaar weer tegen een polio-uitbraak. Op die manier blijkt dat de de pandemie de gezondheidszorg op verschillende terreinen raakt.

Het is dan ook de uitdaging voor NGO's, overheden en de internationale organisaties de ontwikkelingslanden hierin te steunen. Dat dit al gebeurt,

is onder andere te zien in het Covax-programma, waarin er internationaal wordt samengewerkt om coronavaccins uit te delen aan ontwikkelingslanden.⁷ Al zijn er in veel landen nog veel tekorten aan vaccins, is het toe te juichen dat deze initiatieven worden opgetuigd.

Veel ontwikkelingslanden waren voor de coronacrisis al nauwelijks in staat om zorg te leveren en de komst van de pandemie maakt de situatie alleen nog maar zorgelijker.

”

Zodoende kan worden gesteld dat de uitdagingen tijdens de pandemie niet afnamen, maar op de verschillende terreinen zelfs zijn toegenomen. Dit vraagt om actie van verschillende partijen. Internationale organisaties zoals de Verenigde Naties hebben hierin hun verantwoordelijkheden.

Echter, ook de regeringen van welvarende westerse landen zoals Nederland hebben hun verantwoordelijkheid. Dat betekent dat er in deze tijden niet bezuinigt zou moeten worden op het budget voor ontwikkelingssamenwerking, maar dat overheden hun medemenselijkheid en naastenliefde tonen aan hen die dit het hardst nodig hebben.

7. Rijksoverheid.nl, 'Nederland gaat versneld doneren aan Covax'.

3

LESSEN VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING IN EEN ONZEKERE WERELD

Cruciaal in een wereld waarin we te maken hebben met een onzekere situatie als die van corona is dat ontwikkelingssamenwerking centraal blijft staan. Al voor de pandemie bleek dat een belangrijk omslagpunt ligt op het gebied van zelfredzaamheid. Dat is ook waar ontwikkelingssamenwerking uiteindelijk op gericht moet zijn: staten voorzien van mogelijkheden om zelf hun burgers te kunnen helpen. Een pandemie treft, zoals hiervoor al beschreven, echter vooral de zwakkere landen. Daarom is het niet alleen van belang om ontwikkelingssamenwerking vast te houden zoals voor de pandemie,

maar ook om waar nodig extra hulp te bieden om in het verleden behaalde successen niet verloren te laten gaan.

Het is belangrijk nuchter en realistisch te blijven, want we zullen nooit alle armoede en onrecht uit de wereld kunnen bannen. Daarom is het van belang een bepaalde mate van focus aan te brengen. De SGP-jongeren zou zich dan ook willen richten op enkele SDG's. Dit zijn de doelen die de VN zich heeft gesteld in ontwikkelingssamenwerking. Zo kan het goed zijn om allereerst te richten op basisbehoeften zoals voedsel (SDG2), water

(SDG6) en veiligheid (SDG16). Ook zou er gefocust moeten worden op de meest kwetsbaren in de wereld, waarbij religieuze minderheden niet vergeten mogen worden.

Daarnaast is het goed om op goede moeder- en kind zorg, om zo het pro life en pro family standpunt van de SGP-jongeren ook te vertolken in de ontwikkelingssamenwerking. Op die manier kunnen deze handvatten een duidelijk richting geven aan het beleid, omdat het simpelweg niet mogelijk is alle problemen in de wereld op te lossen.

Het is verleidelijk om in tijden van crisis ontwikkelingssamenwerking op een lager pitje te zetten. Men is geneigd zich nu te richten op binnenlandse problemen, en de nood van onze medemensen verliezen we dan snel uit het oog.

Echter, vanuit de christelijke waarde van naastenliefde zou dit niet mogen gebeuren. Juist in de tijd van een wereldwijde pandemie moeten wij als het rijke Westen ontwikkelingslanden helpen om door middel van samenwerking het hoofd boven water te houden. In plaats van dat we tijdens de pandemie alleen maar met onszelf bezig gaan zijn is de pandemie een 'wake-up call' die laat zien welke problemen er (nog steeds) bestaan en waar ontwikkelingssamenwerking cruciaal voor is. Juist daarom moet er ondanks de pandemie nog steeds ingezet worden op de noodzakelijke basis waar ieder mens recht op heeft.

Laten we niet stoppen om te investeren in zaken als voedselzekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en de bestrijding van klimaatverandering. Uiteindelijk worden daarmee concrete wereldwijde problemen aangepakt. Maar belangrijker nog: we ondersteunen daarmee onze naaste, zonder dat het ons noodzakelijk iets hoeft op te leveren. Dat is namelijk de manier waarop we Jezus' boodschap over het helpen van de zwakke concreet in onze dagelijkse politiek kunnen toepassen.

sgp » jongeren